

"Esmâ-i hüsnânın her birisinde bütün esmânın şuaatını görmek istiyorsun." cümlesini izah eder misiniz?

Bir önceki cümlede beyan edilen yanlış arayış, insanı iki yanlış isteğe daha götürür: Bunlardan **birisi "esmâ-i hüsnânın her birisinde bütün esmânın şuaatını görme"** isteği, **diğeri** ise insandaki herhangi **"bir hissi ölçü alarak, onunla bütün hislerin gördükleri tüm işleri anlama"**ya kalkışma...

Cenâb-ı Hakk'ın bütün isimleri arasında yakın ilgi vardır. Her isim kendi tecellileriyle bilinir. Bir tek ismin tecellisinde bütün esmâ tecellilerini arayan kimse, buna güç yetiremeyince **"evhama maruz"** kalabilir. Yani, tamamen vehim ürünü, hakikatsiz ve yanlış fikirlere sapabilir, bu da onu yanlış inançlara götürebilir.

Bir örnek:

Üstat Hazretleri; **"...Musibet, cinayetin neticesi, mükafatın mukaddimesidir."**(1) buyuruyor.

Şimdi, **Kahhâr** isminin tecellilerinde bütün esmânın şualarını görmek isteyen bir insan, başına gelen bir musibette **Kerîm**, **Âdil**, **Latîf** gibi isimlerin de mânalarını arayacak, bunları bulamayınca yahut göremeyince evhama maruz kalma tehlikesi baş gösterecektir. Halbuki o musibet onun kalbini masivadan çekip Rabbine teveccüh ettirme, günahlarına kefaret olma, sabrettiğinde ona çok manevi dereceler kazandırma gibi ikramlar, lütuflar da taşımaktadır.

Bunları düşünmeden, o musibet eleminin içinde **Kerîm** ve **Latîf** isimlerinin tecellilerini arayan insan bunları bulamayınca ve göremeyince evhama kapılma tehlikesine maruz kalır. **"Mülk sahibinin mülkünde dilediği gibi tasarruf edebileceğini"** bilen, bunu kendi hayatına tatbik ederek, başına gelen musibetleri rıza ile karşılayan, **"Kahrında hoş lütfuna hoş."** diyebilen insan, bu gibi evhamlardan uzak yaşar.

Biz, esmâ-i hüsnadaki her bir ismin güzel olduğuna inanırız. İnsanın kâinatla irtibatını sağlayan **Muhyi** (*hayat verici*) ismi güzel olduğu gibi, onu kabir âlemindeki dostlarına kavuşturan **Mümit** (*ölüm verici*) ismi de güzeldir.

Her bir ismin tecellisini müstakil olarak düşünmek ve o tecellilerdeki hikmet ve rahmeti düşünmek yerine, bir tek ismin bir tek tecellisinde bütün esmânın tecellilerini aramak, insanı yanlış düşüncelere götürebilir.

His meselesine gelince: İnsan, kendi ruhuna takılan her bir hissin çok hikmetli ve faydalı olduğunu bilir. **Sevgi hissi** güzel olduğu gibi, **korku hissi** de güzeldir. Bir

tek hissi ölçü olarak bütün his dünyasının hikmetlerini kavramaya çalışmak da insanı evham yoluna sokar. Sadece sevgi hissini esas alan kişi, korku ve endişe gibi hisleri sevmekte zorlanır. Bunların sevmeye layık olmadıkları vehmine kapılabilir.

Zâten, her bir hissin yaratılması ayrı bir fiilî isme dayandığı için, bu meselenin bir öncekiyle yakın ilgisi vardır.

Bilindiği gibi, Allah'ın isimlerinin bir kısmı **zâti isimler**dir, **Ehad, Samed, Kadim, Baki** isimleri gibi; bir kısmı da **fiili isimler**dir, **Rezzak** (*rızık verici*), **Muhyi** (*hayat verici*), **Müzeyyin** (*ziynet verici*), **Kerîm** (*ikram edici*) isimleri gibi. Bazı âlimlerimiz, Allah'ın birbirinden farklı sonsuz işleri olduğunu, bundan dolayı da fiilî isimlerin sonsuz olduğunu söylerler. Buna göre, sevgi vermekle korku vermek iki ayrı fiildirler ve bunların ruha takılmaları da iki ayrı ismin tecellisiyle olur.

(1) bk. [Mektubat, Hakikat Çekirdekler: 62.](#)